

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2552 มีข้อสรุปเกี่ยวกับสภาวะการศึกษาไทยว่ามีสถานศึกษาจำนวนมากไม่ได้มาตรฐาน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งการคิดวิเคราะห์ ใฝ่เรียนรู้และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง คุณธรรมจริยธรรม มีปัญหาขาดแคลนครู คณาจารย์ที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม ไม่ได้คนเก่ง คนดีและใจรักมาเป็นครู ยังไม่มีการบริหารจัดการทั้งผู้สถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามเป้าหมายรวมทั้งขาดส่วนร่วมในการบริหารจัดการการศึกษาจากทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง (สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 2-5)

สืบเนื่องมาจากความล้มเหลวของวงการการศึกษาไทยในการปฏิรูปการศึกษารอบแรก ถือเป็นบทเรียน “ความเสี่ยง” ของการบริหารจัดการการศึกษาไทยที่หน่วยงานในภาครัฐไม่ตระหนักถึงดังนั้น หน่วยงานของรัฐจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญในการบริหารความเสี่ยง เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิรูปการศึกษารอบสอง และร่วมมือร่วมใจกันบริหารความเสี่ยง เพื่อป้องกันหรือลดปัญหาความเสี่ยงที่ได้รับจากบทเรียนในอดีตในเชิงรุกให้มากขึ้นการบริหารความเสี่ยงศึกษาได้จากบริหารบริษัทไปรษณีย์ไทย กล่าวว่า บริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัดได้ตระหนักถึงความสำคัญของความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจจึงได้กำหนดนโยบายการบริหารความเสี่ยงขององค์กรขึ้น เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงาน อีกทั้งเป็นการปลูกฝังสร้างนิสัยและสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับของ ปณท. นำแนวคิดและวิธีการบริหารความเสี่ยงเป็นวัฒนธรรมในการปฏิบัติงานของ ปณท. สืบไป (บริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด, 2552, หน้า 43) และศึกษาได้จากกรณีไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ตามคำพิพากษาของศาลปกครอง วันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2549 ทำให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย กลับสู่สถานะการเป็นรัฐวิสาหกิจ คือ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ดังเดิม จึงได้ปรับปรุงโครงสร้าง “การบริหารความเสี่ยง” “เพื่อความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานะภาพสืบเนื่องจากการกลับสู่สถานะเดิม ประกอบกับการดำเนินงานตามระบบการบริหารความเสี่ยงที่

คำนึงถึงความพอเพียง และความน่าเชื่อถือของพลังงานไฟฟ้า ส่งผลให้ปัจจัยความเสี่ยงทั้งปัจจัยจากภายนอกและภายในของ กฟผ. ที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานเปลี่ยนแปลงปัจจัยความเสี่ยง แต่ยังคงจำแนกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์และการแข่งขัน ความเสี่ยงด้านการเงิน ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน ความเสี่ยงด้านบุคลากร ความเสี่ยงด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อมและความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (สำนักงานผู้ว่าการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, 2549, หน้า 38- 41) จากข้อมูลกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าการบริหารความเสี่ยงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในสภาพสังคมที่ไม่แน่นอนและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น องค์กรทางการศึกษาต้องสามัคคีกันเร่งขับเคลื่อนการบริหารความเสี่ยง เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) บรรลุวัตถุประสงค์และพัฒนาก้าวหน้าขึ้นไป ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในองค์กรการศึกษา ควรจะศึกษาแนวคิดทฤษฎีองค์กรต่างๆ ของนักวิชาการ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้องค์กรบรรลุถึงประสิทธิผลและประสิทธิภาพ ดังทฤษฎีองค์กร (Organization Theory) ว่าตามหลักการบริหารตามแบบ Fayol ซึ่งเรียกว่าหลักบริหารสากล 14 ข้อ ได้แก่ หลักการแบ่งงานกันทำหลักอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบหลักวินัยหลักเอกภาพในการบังคับบัญชาหลักเอกภาพในการอำนวยการหลักผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นรองผลประโยชน์ส่วนรวมหลักผลประโยชน์ตอบแทนหลักการรวมอำนาจหลักสายการบังคับบัญชาหลักของความจริงหลักความเสมอภาคหลักความมั่นคงหลักความคิดริเริ่มสร้างสรรค์หลักของความสามัคคี ซึ่ง วิเชียร วิทยาอุดม (2551, หน้า 29-31) ได้นำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ และปรับปรุงให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษา ในการวางแผนกลยุทธ์เพื่อเสริมสร้างฐานความรู้ด้านการศึกษาที่เข้มแข็งให้กับประเทศอย่างยั่งยืนการจัดการศึกษาจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกองค์กรทางการศึกษา ที่จะเป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้การดำเนินงานในการบริหารความเสี่ยงเป็นไปตามระเบียบแบบแผนที่วางไว้จนบรรลุผลสำเร็จ

ในการบริหารงานในปัจจุบันต้องยอมรับว่า เหตุผลเบื้องต้นที่สนับสนุนให้มีการบริหารความเสี่ยงในองค์กรก็คือ การที่องค์กรต้องพยายามสร้างหรือเพิ่มมูลค่าให้กับผู้ที่มีส่วนได้เสีย แม้ว่าความไม่แน่นอนหลายประการที่อาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินงาน มูลค่าขององค์กรจะเกิดขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารในการตัดสินใจ และการกำหนดกลยุทธ์การบริหารงานในองค์กรนั้นๆ ซึ่งความไม่แน่นอนของการดำเนินงานในองค์กร เป็นเสมือนดาบสองคม คือ อาจก่อให้เกิดผลลัพธ์ในทางบวกถือว่าเป็นการให้ออกสแก่องค์กรหรืออาจก่อให้เกิดทางลบซึ่งถือว่าเป็นความเสี่ยง (ธนรัตน์ ด้วงวัฒนา, 2550, หน้า 1) ส่วน พสุ เดชะรินทร์ (2550) กล่าวว่า “สิ่งหนึ่งที่เราต้องยอมรับก็คือ ไม่มีองค์กรหรือบุคคลใดที่จะดำเนินงานอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ปราศจากความเสี่ยง ทุกคนหรือทุกองค์กรจะดำรงอยู่ภายใต้ความเสี่ยงทั้งนั้น อภิญญา สวารช

(2547, หน้า 1) กล่าวว่า ความเสี่ยงคือ เหตุการณ์ การกระทำใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน และจะส่งผลกระทบต่อ หรือสร้างความเสียหายหรือความล้มเหลว หรือลดโอกาสที่จะบรรลุความสำเร็จต่อการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ทั้งในระดับองค์กร ระดับหน่วยงานและระดับบุคคลได้ สำหรับกลุ่มงานบริหารทรัพยากรบุคคลและคณะ สำนักงานจังหวัดกาฬสินธุ์ (2553) กล่าวว่า ความเสี่ยง คือ เหตุการณ์/การกระทำใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอนและส่งผลกระทบต่อหรือสร้างความเสียหาย (ทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน) หรือก่อให้เกิดความล้มเหลว หรือลดโอกาสที่จะบรรลุเป้าหมายของแผนปฏิบัติการประจำปีของจังหวัด (กลุ่มงานบริหารทรัพยากรบุคคลและคณะ สำนักงานจังหวัดกาฬสินธุ์, 2553, หน้า 3) กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความเสี่ยง คือ เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยไม่ได้คาดคิดและส่งผลกระทบต่อการทำงานนั้นๆ ไม่ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวัง และสร้างความเสียหายให้แก่องค์กรและตัวบุคคล การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนใน ปี พ.ศ. 2558 นั้น กระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะที่รับผิดชอบดูแล นักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาจะต้องเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรดังกล่าวในทุกๆ ด้าน เพื่อให้มีศักยภาพในการแข่งขันและสามารถเข้าสู่การเปิดเสรี ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตโดย กระทรวงศึกษาธิการจะปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาใหม่ ให้เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ (Area Based) (วรวัจน์ เอื้ออภิญญกุล, 2554) ดังนั้นหน่วยงานของรัฐจะต้องเตรียมความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ในเชิงรุกให้มากขึ้นและจะต้องมีวิสัยทัศน์ให้เห็นถึงปัญหาข้างหน้า และให้ถือเป็น“ความเสี่ยง”ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องตระหนักถึงความสำคัญในเรื่อง “การบริหารความเสี่ยง”เป็นอย่างยิ่ง เพราะความเสี่ยงทำให้เกิดความเสียหาย ดังที่กล่าวข้างต้นแล้ว

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้ใช้แนวทางในการวางนโยบาย ดังนี้ วิสัยทัศน์: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพลังขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยให้เป็นผู้นำหนึ่งในสองของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พันธกิจ: พัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ เป้าประสงค์: ผู้เรียนทุกคนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาสู่ความเป็นหนึ่งในสองของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปี อย่างทั่วถึง และได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพครู และบุคลากรทางการศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มตามขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นหนึ่งในสองของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคได้รับการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรมีความปลอดภัยมั่นคง กลยุทธ์: พัฒนา

คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับตามหลักสูตรและส่งเสริมความสามารถทางเทคโนโลยี ปลูกฝังคุณธรรม ความสำนึกในการเป็นชาติไทยและวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ ให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน พัฒนาการศึกษ ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ จุดเน้น: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน ปี 2554 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5 กลุ่มสาระวิชาหลักเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 4 นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทุกคนอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น เพิ่มศักยภาพนักเรียนด้านภาษา ด้าน คณิตศาสตร์ ด้านวิทยาศาสตร์ และด้านเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาสู่ความเป็นหนึ่งในสองของภาคเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ นักเรียนทุกคนมีความสำนึกในความรักชาติ สร้างทางเลือกในการเรียนรู้ที่เน้น ให้ประชากรวัยเรียนทุกคนเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง ลดอัตราการออกกลางคัน ศึกษา ต่อและประกอบอาชีพ เสริมการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการขยายผล สถานศึกษาพอเพียงต้นแบบ นักเรียน ครู และสถานศึกษา ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัด ชายแดนภาคใต้ ได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ นักเรียน ครู และสถานศึกษาได้รับการ พัฒนาเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สถานศึกษาทุกแห่งผ่านการรับรองมาตรฐาน การศึกษา มีระบบประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็ง และผ่านการรับรองจากการประเมิน คุณภาพ ภายนอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาผ่านการประเมินคุณภาพตามเกณฑ์ มาตรฐานของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2554)

การนำนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ลงมาสู่การปฏิบัติ ของเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 สมุทรปราการ วิสัยทัศน์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 6 สมุทรปราการเป็นหน่วยงานที่เข้มแข็งทันสมัยเป็นแกนนำรวมพลังขับเคลื่อน การปฏิรูปและการศึกษาระดับมาตรฐานและยกระดับสู่มาตรฐานสากล พันธกิจ: ขับเคลื่อนการจัด การศึกษามัธยมอย่างมีคุณภาพ ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาให้ได้มาตรฐานและยกระดับสู่มาตรฐานสากล ส่งเสริมสนับสนุนและประสานความ ร่วมมือทุกภาคส่วนในการยกระดับคุณภาพการมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล พัฒนาผู้เรียนให้มี สถานศึกษาในสังกัดมีความเป็นไทยและดำรงตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เป้าหมาย: สถานศึกษา ในสังกัดยกระดับคุณภาพและมาตรฐานได้ตามเป้าหมายและสู่มาตรฐานสากล สถานศึกษาในสังกัด จัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการยกระดับคุณภาพมัธยมศึกษาสู่สากล สถานศึกษาในสังกัดสามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถเต็มตามศักยภาพและ เป็นไปตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์สถานศึกษาในสังกัดพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และผู้สำเร็จ มัธยมศึกษาให้มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ตามหลักสูตร มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาตนเอง

เพื่อศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาและมีพื้นฐานในการประกอบอาชีพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 6 (สพม.6) สมุทรปราการ, 2554)

โรงเรียนสมุทรปราการ เป็นโรงเรียนประจำจังหวัดของรัฐแห่งหนึ่ง และมีศักยภาพ
เพียงพอ และพร้อมจะเป็นกำลังกลไกในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการการศึกษาของประเทศ
ไทย ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่รัฐบาลคาดหวัง ดังนั้นโรงเรียนสมุทรปราการจึงได้จัดทำแผนกล
ยุทธ์ของสถานศึกษาไว้ในแผนกลยุทธ์โรงเรียนสมุทรปราการ ด้านโครงสร้างและนโยบายของ
สถานศึกษาโรงเรียนสมุทรปราการ จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 ตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 6 เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมและ
วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข และมีการจัดกระบวนการ
เรียนรู้ มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมี
พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพความเคารพกฎหมาย
ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์
ของส่วนรวมของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญา
ท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากลตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมมีความสามารถในการประกอบอาชีพรู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และ
เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (โรงเรียนสมุทรปราการ, 2555-2556, หน้า 2)

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของโรงเรียนสมุทรปราการ ตาม
แผนกลยุทธ์ของโรงเรียนสมุทรปราการ สรุปได้ว่า นักเรียนขาดความรับผิดชอบไม่ใฝ่รู้ใฝ่เรียน
บุคลากรพบว่า : ครูมีภาระงานนอกเหนือจากการสอนและครูขาดขวัญกำลังใจ การเงิน พบว่า :
งบประมาณที่รับจัดสรรไม่เพียงพอเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการศึกษา วัสดุอุปกรณ์ อุปกรณ์ด้าน
IT ไม่พอครบทุกกลุ่มสาระและบริการนักเรียน และการจัดซ่อมอุปกรณ์การเบิกจ่ายค่าเข้า
การบริหารจัดการพบว่า : ไม่ได้วางข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการปรับปรุงหรือโครงการและขาด
การประสานงานระหว่างหน่วยงาน ผลจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในปัจจัยด้านสังคมและ
วัฒนธรรมพบว่า : ผู้ปกครองมีค่านิยมในการส่งบุตรหลานเข้าโรงเรียนที่มีชื่อเสียง เป็นอุปสรรคต่อ
การจัดการเรียนการสอน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่มีเวลาในการอบรมดูแลบุตรหลาน เนื่องจาก
ลักษณะสังคมในเมืองและผู้ปกครองทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่ ปัจจัยด้าน
เทคโนโลยี พบว่า : ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่ MP 3 อินเทอร์เน็ต
ทำให้เกิดปัญหานักเรียนทางสมาธิ ไม่สนใจในการเรียน ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พบว่า : สภาพ
เศรษฐกิจในปัจจุบันชะลอตัวลงและค่าครองชีพสูงขึ้นมีผลกระทบต่อการสนับสนุนด้านการเงินทำ

ให้การพัฒนาไม่ต่อเนื่อง ปัจจัยด้านการเมืองและกฎหมาย พบว่า : นโยบายเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียน โดยไม่มีการตีส่งผลต่อการปรับปรุงพฤติกรรมนักเรียน การขาดแคลนครูบางรายวิชา ทำให้เกิดปัญหาด้านการเรียนการสอน (โรงเรียนสมุทรปราการ, 2555-2556) สิ่งเหล่านี้คือความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นและมีผลเสียต่อการบริหารการศึกษาและกระบวนการเรียนการสอน จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดตัวแปรที่จะศึกษา ยังไม่พบการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนในจังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนสมุทรปราการ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาสำหรับโรงเรียนอื่นในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโอกาสเกิดความเสี่ยง ความรุนแรงของผลกระทบ และระดับความเสี่ยงของการบริหารโรงเรียนสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความเสี่ยง ของโรงเรียนสมุทรปราการตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งและประสบการณ์การทำงาน

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้บริหารและครูที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความเสี่ยงแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ 3 ประการ คือ

1. ขอบเขตด้านประชากร คือ ผู้บริหาร 5 คน และครู โรงเรียนสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ 161 คน รวมจำนวน 166 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับโอกาสในการเกิดความเสี่ยงความรุนแรงของผลกระทบและระดับความเสี่ยงในการบริหาร โรงเรียนสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ 5 ประการ โดยปรับมาจากการบริหารความเสี่ยงของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยและอื่นๆ ได้แก่

- 2.1 ความเสี่ยงด้านการเงินและงบประมาณ
- 2.2 ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์
- 2.3 ความเสี่ยงด้านนโยบาย
- 2.4 ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน
- 2.5 ความเสี่ยงจากเหตุการณ์ภายนอก (ชนรัตน์ แต่วัฒนา, 2550)

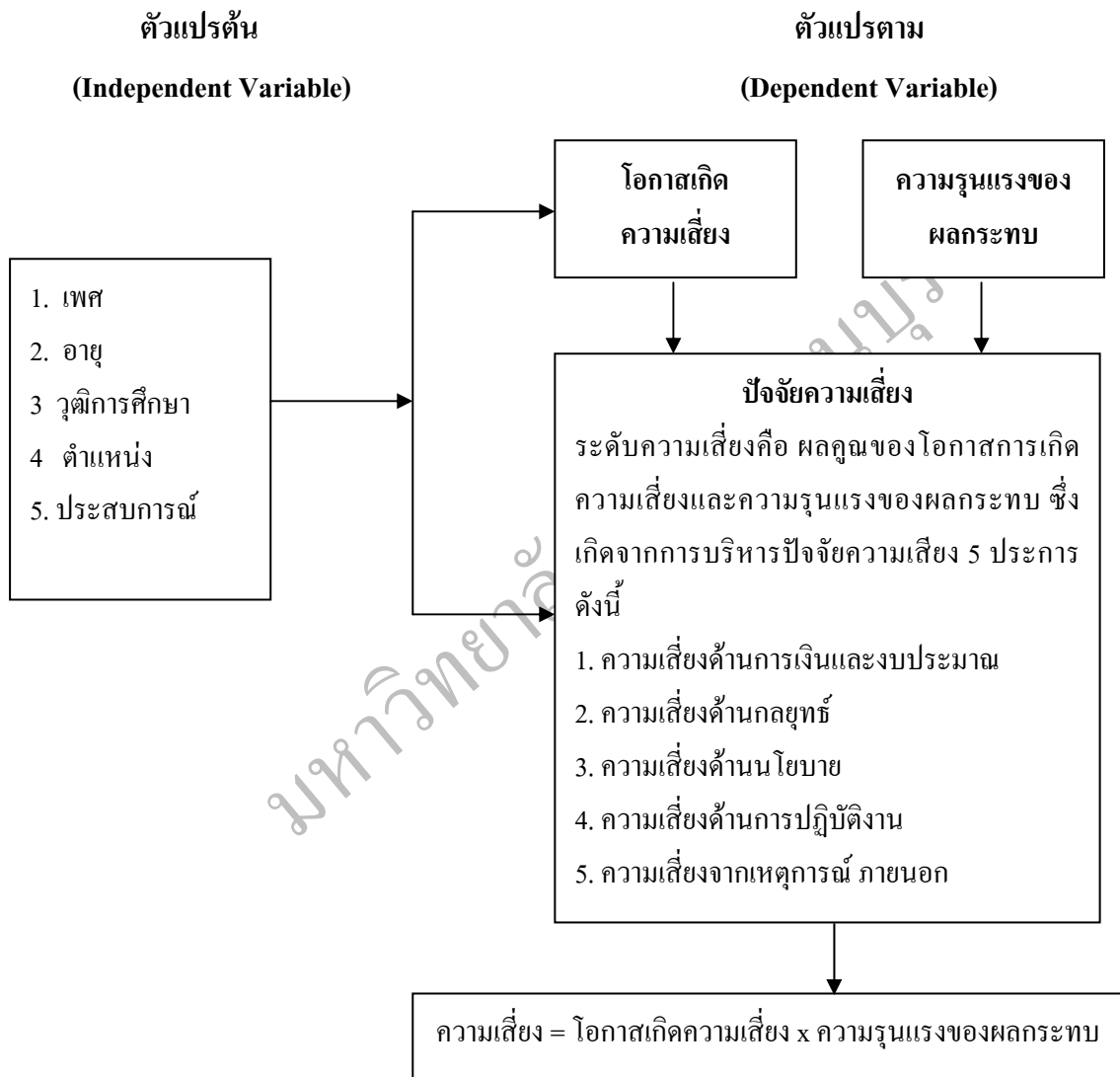
3. ขอบเขตด้านเวลา ได้แก่ การวิจัยระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2555 ถึง เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2556

กรอบแนวความคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

จากการศึกษาเอกสาร ชุมวิชาการจัดการเชิงยุทธศาสตร์ โครงการพัฒนาวิชาชีพผู้บริหาร การศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาประจำการ สำนักพัฒนาและส่งเสริมวิชาชีพ สำนักงานเลขาธิการ กูรูสภา (2549) คู่มือบริหารความเสี่ยง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประจำปีการศึกษาปี 2550 คู่มือบริหารความเสี่ยงชุมชนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (ชสอ) (2547) ชสอ.ที่ 63/2547 ศิริ ทองศิริ (2548) รายงานผลการสัมมนาเรื่องความเสี่ยง: ภัยพิบัติที่องค์กรป้องกันได้ อาคาร สารนิเทศ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บริษัทไปรษณีย์ไทยจำกัด บทรายงานและการวิเคราะห์ของ ฝ่ายบริหาร (MD&A) (2552) การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย รายงานประจำปี (2549) แผน กลยุทธ์ โรงเรียนสมุทรปราการ 2555-2556 ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัยดังนี้

1. ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ (Independent variables) ได้แก่
 - 1.1 เพศ ได้แก่ เพศชาย และเพศหญิง
 - 1.2 อายุ ได้แก่ ต่ำกว่า 30 ปี, 30-40 ปี, 41-50 ปี, 51-60 ปี
 - 1.3 วุฒิการศึกษา ได้แก่ ต่ำปริญญาตรี, ปริญญาตรี, ปริญญาโท, ปริญญาเอก
 - 1.4 ตำแหน่ง ได้แก่ ผู้บริหาร และครู
 - 1.5 ประสบการณ์ ได้แก่ ต่ำกว่า 6 ปี, 6-15 ปี, 16-25 ปี, 26 ปีขึ้นไป
2. ตัวแปรตาม (Dependent variables) ได้แก่
 - 2.1 ความเสี่ยงด้านการเงินและงบประมาณ

- 2.2 ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์
- 2.3 ความเสี่ยงด้านนโยบาย
- 2.4 ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน
- 2.5 ความเสี่ยงจากเหตุการณ์ภายนอก

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

ที่มา : ชุดวิชาการจัดการเชิงยุทธศาสตร์ โครงการพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาประจำการ สำนักพัฒนาและส่งเสริมวิชาชีพ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549) คู่มือบริหารความเสี่ยง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประจำปีการศึกษาปี 2550 คู่มือบริหารความเสี่ยงชุมชนสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย (ชสอ) (2547) ชสอ.ที่ 63/2547

ศิริ ทองศิริ (2548) รายงานผลการสัมมนาเรื่องความเสี่ยง: ภัยพิบัติที่องค์กรป้องกันได้ อาคารสารนิเทศ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บริษัทไปรษณีย์ไทยจำกัด บทรายงานและการวิเคราะห์ของฝ่ายบริหาร (MD&A) (2552) การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย รายงานประจำปี (2549) และแผนกลยุทธ์โรงเรียนสมุทรปราการ 2555-2556

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เข้าใจในความหมายของคำศัพท์เฉพาะในการวิจัยครั้งนี้ตรงกันผู้วิจัยจึงได้นิยามคำศัพท์เฉพาะที่เป็นคำหลักๆ ไว้ดังนี้

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการ โรงเรียน รองผู้อำนวยการกลุ่มงานบริหารวิชาการ รองผู้อำนวยการกลุ่มงานงบประมาณ รองผู้อำนวยการบริหารงานบุคคล และรองผู้อำนวยการกลุ่มงานทั่วไป

ครู หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง ครู อาจารย์ พนักงานราชการ อัตราจ้าง เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงาน ในโรงเรียนสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ

ปัจจัยความเสี่ยง (Risk management) คือกระบวนการหรือวิธีการดำเนินงานต่างๆ ในการควบคุมกิจกรรมหรือการดำเนินงานเพื่อลดมูลเหตุและลดโอกาสที่หน่วยงานอาจจะเกิดความเสียหาย หรือล้มเหลว และส่งผลกระทบต่อให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ตามแผน/โครงการสำคัญต่างๆ ตามที่ระบุไว้ตามแผน

ความเสี่ยงด้านการเงินงบประมาณ หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากการเบิกจ่ายงบประมาณที่ไม่เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง มติกรม.

ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากการกำหนดทิศทางหรือแนวทางการดำเนินงานในอนาคต และนำไปสู่การปฏิบัติไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับปัจจัยของสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ส่งผลให้ไม่บรรลุพันธกิจและจุดมุ่งหมายขององค์กร

ความเสี่ยงด้านนโยบาย หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากกระบวนการหรือวิธีการที่กำหนดแนวทางการปฏิบัติงานเพื่อช่วยให้เกิดความชัดเจนในการนำความคิดออกมาสู่การปฏิบัติ ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์

ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน หมายถึง ความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหายอันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ หรือไม่ยึดหลักการพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีคือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า เพื่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ภายใต้การกำหนดเงื่อนไข ของสถานศึกษาโดยแบ่งงาน

ออกเป็น 4 ฝ่ายคือ กลุ่มงานบริหารวิชาการ กลุ่มงานบริหารงบประมาณ กลุ่มงานบริหารบุคคล และ กลุ่มงานบริหารงานทั่วไป

ความเสี่ยงจากการเหตุการณ์ภายนอก หมายถึง ความเสี่ยงจากปัจจัยและสภาพแวดล้อม ภายนอก ส่งผลกระทบต่อสถานภาพหรือเหตุการณ์ที่เป็นอุปสรรคขององค์กร

ความรุนแรงของผลกระทบ หมายถึง ผลเสียหายที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์หรือการกระทำ ใดๆที่เกิดจากการทำงานที่ออกมาในระดับต่างๆ กัน

ระดับความเสี่ยง หมายถึง ตัวเลขที่คำนวณได้จากผลคูณของโอกาสการเกิดความเสี่ยง 5 ระดับ กับความรุนแรงของผลกระทบ 5 ระดับ

ความเสี่ยง หมายถึง เหตุการณ์ หรือการกระทำใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาภายใต้ สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน ส่งผลกระทบและสร้างความเสียหาย หรือ ทำให้เกิดอุปสรรคที่ทำให้ไม่ สามารถดำเนินงานหรือปฏิบัติงานต่อไปให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจไว้

โอกาสการที่จะเกิดความเสี่ยง หมายถึง แนวโน้มที่จะเกิดเหตุการณ์หรือการกระทำใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน ส่งผลกระทบและสร้างความเสียหาย หรือทำให้เกิดอุปสรรคที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานหรือปฏิบัติงานต่อไปให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ ตั้งใจ

การบริหารความเสี่ยง หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการ ที่มีการวางแผนการ ดำเนินงานขององค์กร โดยลดมูลเหตุและ โอกาสที่องค์กรจะเกิดความเสี่ยงในอนาคตอยู่ในระดับที่ องค์กรรับได้ ประเมินได้เพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ระดับความเสี่ยง เกิดจากผลคูณของ โอกาสเกิดความเสี่ยงและความรุนแรงของ ผลกระทบ

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสเกิดความเสี่ยง ผลกระทบต่อการบริหารและระดับความ เสี่ยงของการบริหารของโรงเรียนสมุทรปราการเพื่อใช้เป็นแนวทางในการลดโอกาสและผลกระทบ
2. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความเสี่ยงของการบริหารความเสี่ยงโรงเรียนสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการเพื่อให้เห็นแนวทางในการลดระดับความเสี่ยงของโรงเรียนสมุทรปราการ
3. ได้ข้อมูลเสนอแนะในการปรับปรุงการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนสมุทรปราการ ต่อการบริหารโรงเรียน